

Lục Tỉnh Tân Văn

六省新聞

MỖI TUẦN RA HAI KỶ NGÀY THỨ NĂM VÀ NGÀY CHỨA NHỰT

SỐ : 595
NĂM THỨ MƯỜI BA

BÁN LẺ MỖI SỐ : 0 \$ 06

30 Janvier 1919
29 tháng giêng năm Mậu Ngọ

DIRECTION ET ADMINISTRATION :
F.-H. SCHNEIDER, 162, Rue Pellerin, Saigon

GIÁ BÁN	
TRONG NĂM-NĂM ĐỒN	
Một năm	6 \$ 00
Sáu tháng	3 \$ 50
Ba tháng	2 \$ 00
Mỗi số	0 \$ 06
Đổi chỗ ở	0 \$ 20
ĐẠI-PHÁP VÀ CÁC THỰC ĐẠ	
Một năm	20fr 00

PUBLICITÉ
ANNONCES LÉGALES ET JUDICIAIRES
Le centimètre de hauteur sur 0.068 de large. Le décompte des lignes est calculé à raison de 2 centimètres quelque soit le caractère employé.
BỔ CÁO
Những lời rao về việc buôn bán nếu gửi theo đơn Đơn-quản thì Đơn-quản sẽ gửi cho một cái bản để giá phân minh.

CUNG HẠ TÂN-NIÊN

(Souhait de Nouvel an)

Lục-tỉnh-tân-văn

CUNG HỈ

Chữ Khán-quan và Thông-tin

Bồn-quán rất cảm thành tình chữ khán-quan quyền cổ bấy lâu, giúp cho bồn-báo đồng vinh diệu giữa Lục-châu này đã ngoài một giáp.

Năm nay là năm Kỷ-Vi, ấy là năm thứ mười ba, kể từ ngày bồn-báo xuất hiện. Một lời cầu chúc cho chữ khán-quan tân xuân kết khách chữ bồn-quán đồng đẳng miêng trường. Bồn-quan đồng lễu hằng vui lòng cùng khán-quan, chẳng ngại gian lao, càng nghiên cứu thêm từ vựng mới mang, sắp tới tân-niên này nữa.

Bồn-quán rất đổi vinh hạnh mà được cái danh dự trong cơ hội này là cơ hội phong-trào, tranh cạnh. Chữ tôn cũng biết cuộc tranh cạnh này, nào những tiếng thì anh, nào là lời phùng kích, bồn-báo chẳng hề nao núng; bồn-báo mà được vinh diệu vô cùng, hay hoàng xích xi, đứng giữa điển-dã, cũng nhờ có chữ-tôn thanh-nhân. Biết vậy, mà bồn-quan cũng lấy đó làm sở thích. Chỉ ước ao một lẽ, là bồn-quan ra sức đi tìm những lễ công an, đứng công ích, còn chữ tôn thì cố động-truyền cái ảnh-hưởng thấu khắp mọi nơi, giúp cho đoàn xã hội ta càng thêm chỏ xa nghe rộng thấy.

Chữ-tôn vẫn người duyệt báo, song đổi với quốc-dân, thì chữ-tôn cũng có phần trách nhiệm như bồn-quan vậy, là chữ-tôn phải đem tâm nhiệt thành ái-Quốc ra mà ban bố những vấn đề trong báo-chương cho đoàn hậu-tân.

Ngày nay quốc-dân ta lần lần triếm nhiệm văn minh, nào là sĩ, nông, công, thương, đã có một tình thân, dân-trí đã mở mang nhiều, thật là một người bề trên sẵn lòng giáo dục, nên mới thấy cảnh trong ngày nay đáng thế này. Tệ-quan cũng hằng ước ao, trên nhờ quyền Chánh-phủ, dưới có tệ-quan cùng các viên đại-bi, đồng tâm hiệp lực làm cho quê hương xứ sở mau chóng theo dấu Tôn-bang; đáng ngày sau chúng hưởng cuộc thái bình hạnh phúc.

Và lại ngày nay cuộc can qua đã bãi, ngon phong hòa đã sẵn, quần-dân ta an vui, như nằm trên chầm tịch. Chớ chi thử lại dịp này, nhà-nước như thái-sơn bản-thực chứng ta

nên cùng nhau trong y tương ý đồng mà thương lượng những điều ích quốc lợi dân, đều mà tề-báo đã phân phó ra đó. Trước nhợ quan quần-hạt, sau nhợ hương-chức hội-tề lập đoàn thể cho nhau, để gương đoàn hậu-tân.

Vẫn biết vạn sự khởi đầu nan, song nhợc nhợng trong một lúc, mà trường hướng đồng muôn đời, chẳng hơn là cui cút quanh năm, để kẻ ngoại tới xử mình mà chiếm lợi. Tức như một việc lập nhà-máy đó, bồn-báo đã từng nói và các báo có đồng cũng nhiều, vậy mà trong đồng-bang chưa thấy một vị nào khởi đầu xuất lực. Không phải là không đủ sức, sự sẵn có trên trăm ngàn mẫu ruộng, hùn nhau mà cất một cái nhà máy để nào không đủ sức? Nếu ta chưa lập một nhà máy, đâu có lập hội Nông-nghiệp tương-tề hạnh vượn cách gì ở nưa, cũng khó nổi tranh quyền lợi. Ấy là cái mới lại thử như Nam-ky đó.

Điều thứ hai là hội Nông-nghiệp tương-tề tỉnh nào chưa lập, hãy gắng sức hùn hiệp mà lập cho thành đi, đừng rời bỏ bản phủ trong tư lập nên nhà-máy.

Điều thứ ba phải cho tử đệ học những môn thiết nghiệp cho thông hậu có chế tạo hoặc mở mang đường sanh nhai trong bản xứ. Chẳng phải chuyên học một nghề văn tự mà đủ vận dụng kim nhợ.

Trong ba điều này, điều là lợi-quyền hiện-trạng, chánh-hệp ngày nay đó. Qua đây năm đây, năm rộng thảng dài, xin đồng bang quyết khởi sự làm đi, sự hướng lợi đường nào, sau rồi, sẽ biết. Bấy giờ đây, đồng-bang hãy phân chi lên, vùn-vây lên, chớ đợi đã tháng nọ ngày kia, phải biết giá quang âm một tấc.

Rốt là bồn-quan chúc thêm cho chữ-tôn Khương-ninh Phù-quí, Phước-từ kết tướng và trình chữ-tôn rõ rằng bồn-quan hui hạ một số cuộc tân xuân chỉ khách.

L. T. T. y.

HÃY RA LINH

(A donner des ordres nécessaires)

Thường năm, ba đêm chợ Tết, là ba đêm, thiên-hạ dập-diu chen chon không lạt. Kề mà người bán, biết bao nữ-tu nam-thanh, người tới kẻ lui, chi xiết trai tài gái sắc. Chẳng lẽ có cũng biết trong chơn chớ đồng, như là chợ Tết, những bực hiến-dức cũng là công-nương phũ-thiệp đều có mặt; mà năm nào cũng thấy những bọn trẻ cùng là lũ cón-dờ, mà «pháo-đáp» cheng lộn trong chợ, mua ai lập này, cheng kẻ người phải kẻ quấy, không phân biệt người

sang kẻ Đèo, làm cho những trang phụ-đức bất bình thời-thâm.

Có người hỏi: Có phải là cón-dờ làm cho ra lộn-xộn, cho người nọ trí mà thừa dịp giật đó, hoặc cấp của chúng? — Chắc là phải vậy. — Mà sao sẽ tuấn-thành cũng là Đắc-lý thành phố để vậy mà xem? Thật công khá trách lầm chái.

Nhớ lại, năm ngoái, có lệnh toàn cầm quăng pháo-đáp trong chợ, mà liên-tuần ngăn-cản không động, cũng thấy quăng nỏ lộp-lộp như thường; hồi ra thì lính nói tại nhiều người Tây và mấy thầy cũng đồng chơi như vậy, nên lấy làm kinh mà cảm. Nghe vậy hay vậy, chớ theo ý tôi tưởng mấy thầy và người Tây có đầu vô lễ đến đó. Mà dân cho có người phải mà làm quấy, lịch đã ra rồi, há dung ai, cứ phép mà làm thôi chớ.

Năm nay, chợ đêm đã nhóm, bát-hành thành-phố Saigon xin quyết quan Đắc-lý thành-phố với quan Đắc-lý tuấn-thành nghiêm cầm liên pháo-đáp trong chợ, cho hàng công-nương phũ-thiệp cũng là trang hiến-dức khỏi phiền lòng.

CÓ BAY NGU'A CHAY

(La cigogne vole, le cheval court)

Mãng đồng sang xuân, nhưn vật cảnh thời xem đã đổi:

- Mai ba nưong bach,
- Thước-dược điển hồng;
- Cừu-phủ hoàn-tinh,
- Oanh-nhĩ khắp vờ;
- Tiếng Thương-chân thành thốt,
- Văn Ngọc-dịch khoan thạt;
- Giỏ đồng mát mẽ ngai mai,
- Khách mặc lân-ta bờ liễu.

Ba ngày 21, 22 và 23 Anham, đi đàng nào cũng thấy, tôi xem nào cũng nghe, trẻ bẻ báo cũng rao bán. Có bay ngựa chay. Muốn biết ra sao? Kêu lại coi, thì thấy một rêu giấy sát về hình vẽ với ngựa. Tuan ơi! Tôi thắm xét:

Nếu quã bán cho người mua mà treo chơi, về đường ấy ai cầm tiền mà mua cho-ông. Có không ra cơ, ngựa không ra ngựa, xem như tướng của nước trẻ họa chơi; vậy mà sao người ta mua, ai cũng có ích gì chẳng nhợ? Hồi ra mới hay người mua để dùng, ngày 23 tiên-biệt Táo-quan cháu Ngọc-đệ. Rằng: hôm ba là ngày đưa ông Táo, về Thiên-diên cháu lịnh Ngọc-hoàng, đem mà bầm tả việc trần-gian, cũng nhợng-đạo, thể-tình như thử. Sóng chết, giầu nghèo, sang hèn, nên hư chi cũng tại miệng Táo-quan mà ra, nên chẳng hạn đưa ngài, e ngài hờn mà chầm chết. Vì vậy nên, ai ai cũng lo mua, sắm lễ vật mà tiên-biệt ngài, mua có bay ngựa chay nạp cho người dùng để bực đường, cho vui lòng ngài, đồng mà cầu ngài đừng bực-mơi-mở. Thắm thay! thì tình là vậy, dân hỏi sao cho đến bực thành-thái

cũng toan dân hỏi. Mà «chưa» chắc Táo-quan có vì lễ tiên-biệt ấy mà từ-vị chút nào chăng? Không lý Táo-quan làm thực! Nếu Táo-quan vị là trong hậu mà từ-vị, thì chứng người không ngờ như tôi đã mới sao? Táo-quan có hờn mà chầm-chất thêm bớt chi chăng? Chắc phải có, chớ lẽ nào không? Nếu quấy vậy, thì còn chi là tôi; nếu chẳng chất, ắt công tăng giá bại thất. Không, không, không. . . . . Thiên-diên vô tư mà!

Ấy vậy, ngài môn theo đi, chầm-chất, thế nào được thì nói đi, một chúng nạc-nên nào tất cả, tôi mới chẳng ngại ngại voi, cười ngài nhát gan, làm những đống khuê-lập. Ngài liệu kẻ nào hay thì liệu đi, làm đi cho tôi coi thôi. Chầm-chất đi, nói hành đi, bao giờ ghi nhợ ngài rồi, tôi tỉnh. Ngài chớ phê coi «tôi tỉnh», mà người tôi làm lễ tiên-biệt ngài, hoặc mua có bay ngựa chay mà đưa ngài; không . . . . . không . . . . . không . . . . . xin ngài đừng quấy vậy; tôi tỉnh là tỉnh, làm cho ngài biết mà, làm cho mình tiếng thì-phỉ, làm cho rõ ngay gian, phân cho tăng tên trắng. Tôi chẳng làm cho ngài chết đâu. Tôi biết rõ, tuy thiên-dã vô tư, Ngọc-hoàng vô tư mà dân, mà tôi hằng thấy Ngọc-hoàng thường hay dung-dưỡng những loài gian-lành sùn-ninh, để mà mưng tay khuấy rối người đời, đến tôi chẳng muốn làm cho ngài chết đâu, mà tôi lại xin, ngày nay là ngày ngài về cháu Ngọc-hoàng, gọi cho ngài bôn câu có này đem theo chớ đem xem chơi cho tiêu khiển:

Hôm ba ông Táo lệ cháu Tròi,
Cần dân xin ông nhớ một lời;
Kính chúc Ngọc-hoàng thêm mạnh
giỏi,
Giúp cho Gian-tình sống đời đời
Mong.

KHANG HẠ VINH THANG

(A Banquet d'Année)

Mấy 21 Janvier 1919 là 7 giờ tối, những thân-bằng của ông giáo thọ Lê-văn-Lý đến nhà làm tiệc-lập (Chợ-lân) mà ăn mừng cho ngài đã thăng chức huyện-hầm. Lúc nâng liệm M. Trần-quang-Nghiêm là người buôn bán ở Saigon đứng dậy đọc mấy lời sau này:

Mấy ông,
« Xin mấy ông chủ nhân, tôi đứng dậy nói là «mừng» cho ngài là Lê-văn-Lý, cũng là một vị thăng tước huyện-hầm. Tôi là kẻ hèn mọn đến đăm đống này, có nhiều người sang trọng, danh tiếng thế đời đời, là vì tình thân ái, vì ơn nghĩa trong chớ chẳng phải dám khoe-bà giữa phá Bang. Có lời chi tôi khích xin mấy ông rộng lượng bao dung.

Mấy ông,
Anh Lê-văn-Lý của tôi ra giúp việc giáo hòa còn dân đã hơn ba mươi năm. Nhà nước xét chút tài năng cũng

ngiệp, nên đã cho mẹ dạy bực và lại ban cho Hàng-lâm bài. Mấy ông đều rõ Nhà nước Langsa là quyền dân quốc, không phân biệt hạng người, ai, nòng, công, thường đều cho đồng bực; duy những người tài ba, những tay có công tá quốc an bang, thì thường cho một miếng giẻ màu nơi ngực, mà tờ lòng yêu dấu của Chánh-phủ.

Trong nước Langsa người nào có đeo đầu qui đó, đi lời đầu thì nhơn dân đều đả háng hời.

Còn nước ta, tuy gọi nhườn giáo hóa của Đại-pháp đã hơn 60 năm, — tuy ở gần nước Trung-quốc và Nhật-bôn là nước đã mở mang theo kim thời — mà phần nhiều nhơn dân còn cái tư tưởng mấy ngàn năm trước. Mấy ông là người rợng thầy nhiều nghe, đều hiểu rằng: « trong trí não của đồng-bang ta ghi chước rằng: « một hạng người chuyên nghề « trị dân như thế và sấp đặt hương « chức lang, là đáng sang cả trên đời. « Còn những người nghiệp khác, đều « chuyên nghề tinh xấu, đầu thì ba lợp « lạc, đầu lâu của liễu thân ra sức giúp « nước giúp dân, đầu hết dạ lo lắng tập « tành con trẻ cho đồng lớp sau văn minh « tâm họ, nếu chẳng đồng phẩm hàm « huân-phủ, óc-phủ, thiêng dạ đều cho là hạ phẩm. Ấy là phong tục nơi chôn « chôn mùa hè lậu. Rồi thay phong tục đó là thói nước ta. Sách Langsa có nói rằng: L'erreur de la masse c'est l'erreur de la nation — Đều lầm lỗi của nhơn dân, ấy « à đâu làm lỗi của nước.

Trong bực đem lòng lo lẫn cho nhơn quần, tư tưởng việc khai hóa, mấy người lo việc mở trí trẻ em, là đứng hiến lương quân tử, không cạnh tranh ngời thứ, vậy dạy sự vinh hiển trước mặt, chằm lo phận sự cho vẹn toàn. Duy công có một hại người, thầy mình đã hết lòng giúp đời, mà bị thiên hạ khinh khi thì hổ thẹn với vợ con: riêng trạch xã hội Anam học bậc, không phân biệt người hiền lương, công cấn, với kẻ bạo ngược kiêu cấn. Những lời riêng thao của kẻ có công với đời, thỏ lộ ra đã lộ ra tai lớp sau.

Nên ty giáo huấn càng ngày càng thưa rầu. Chánh phủ thêm bổng lộc mà công chẳng đủ người.

Quan Toàn quyền Sarraut là người cao kiên, nghĩ rằng: Nhà nước Langsa qua coi Đông-dương này chẳng phải sấp đặt cho dân sự bình tĩnh và lo việc thứ thuế mà thôi. Nước Đại-pháp là nước văn minh tội bực, qua đây có một vài tuồng cao sang hơn hết là dạy dỗ cho dân anam quen thuộc việc đời nay. Mà vài tuồng sang trọng ấy thì phủ này cho các giáo sư. Nếu để cho dân quê mùa hủ lậu chế nghe dạy dỗ thì phận sự của Mẫu quốc chẳng trờu.

Nên Chánh-phủ xét những vị giáo thọ anh nào tiếng năng giỏi giản thì ban chức huân, phủ và óc phủ. Tuy tôi biết rằng: những học trò của anh tôi có kẻ ra biết bổn phận làm người, có người đã lãnh chức cao trọng trong hàng chức huân rồi, song tôi không dám xét chức huân này xứng đáng với công cấn và tài năng đó chăng.

Nay tôi cảm lý rợng này mừng cho anh tôi, chẳng phải mừng về sự Chánh-phủ ngợi khen, vì anh tôi đã có hàng làm bài, mừng đã lãnh được chức huân rồi; khi rành rang đạo chơi các tỉnh, nhơn dân chắc là hết ái theo bực người chuyên nghề thủ thuế và lãnh quyền sấp đặt lang-tổng, là bực rất sang trọng trong các nơi đó. Vậy cho nó mấy mặt vợ con, và cho các giáo-sư lớp sau thầy nghe dạy dỗ là vinh hiển, ráng sức giúp nhà nước mà mở trí hóa trẻ em cho hậu nhựt nhơn dân thông thái.

Sau này tôi chúc cho quan Toàn quyền Sarraut cam cờ tam sắc, đứng vững vàng trong cõi Đông-dương này luôn luôn, cho việc giáo hóa đồng bực thịnh vượng và cho nước Anam chóng văn minh tân bô.

Sau nữa tôi mừng cho Đại-pháp đã đồng thoáng-trận.

THÔNG BÁO (Informations)

GIÁ BẠC VÀ GIÁ LÒA
 Giá bạc kho nhà-nước . . . 4 t. 55
 Giá lòa, ta 88 kil. cỡ từ nhà mà Chợ-lớn (bao trả lại) . . . 3855 từ 37 40.

Gần tết
 Cách mười ngày rày, tỉnh Tây-ninh có một đấng ăn cướp rất dữ, chẳng kể quan làng, mới vừa chan-vận đăm kéo tới đánh một chiếc chài của Khách-trở đậu nơi rạch gần làng Tầm-long thuộc tỉnh.

Lúc ấy ban thuyền đều lên bờ, chỉ còn một tên Khách-trở lại giữ thuyền mà thôi. Nền khi quan ăn-cướp áp tới bên hầu bắt phu thế, chẳng biết đường rờ, bèn sợ ly mình nạn bệ ở trên bờ đều trốn lánh sự. Thêm cho tên Khách-trở lại không biết lối, nên bị chứt chim, việc rồi mấy ngày tìm với thầy mới dặng.

Quan ăn cướp, khi tên Khách-trở nhẩy xuống sông rồi, còn ai, mặt sự mùa già vắng hoang, ra tay áo soát. Lấy hết, và vàng bạc gì hàng chái biết mấy ngàn, rồi kéo nhau đi mất.

Từ nhườn quan trấn tập nã.
 Cách ít bữa Hương-quần lang Thái-bình bắt được hai người đôn bà chẳng phải là hảo-giã, mà đeo vàng nhiều lắm. Hương-quần nghi, bắt lại cật vấn, thì hai người đôn bà chụi cho Hương-quần lời và hứa cho hết vàng vòng mà xin tha. Hương-quần này khá, không thèm, phân chừng rõ ràng rồi bắt dẫn nạp. Quan toà Tây-ninh dạy giam.

Cách ít ngày nữa số tuần thành, linh với M. Nazat bắt được hai tên ăn cướp ẩn trong làng Qua-Đạc; không đợi nhọc công tra hỏi, cả hai khai thiệt hết các bợn ẩn trong làng Thanh-Điền. Theo lời khai, quan lại trật cho làng Thanh-Điền, Hương-cá Túc mới ra tay tấp nã. Bất được năm bợn này lại có ba cây súng mà hai cây còn bị nạp. Còn lại bao nhiêu với tên đầu đảng còn trốn tại Trảng-Bàng, chẳng khỏi bao lâu rồi cũng bắt được.

Rất đáng khen Hương-quần thanh-liêm, Hương-cá cương đởm và số Tuần-thành Tây-ninh nhảm lè.

Biết-tích
 Diapartition
 Trinh-thị-Chu, 28 tuổi, với con là Phùng-Tang 6 tuổi, ở tại làng Thiên-Mỹ Trà-On, chẳng rõ có nào biết tích. Người nghi cho cả hai mẹ con bị tể sống mà quan lang tìm kiếm cả mặt đất rạch Trà-On và sông Bassac mà chẳng gặp thấy.

Số tuần thành còn đặng cái vào cho rờ mẹ con nàng Chu-vị sao mà mất tích. Thương người bạc mệnh.

Tết mừng đả chứng
 Gần Tết, đồ ai để hồ mượn về chứng chơi ba bữa mà!
 Võ-thị-Vàng, 45 tuổi, ở Bình-Trung, Gia-định bị Phan-thị-Chữ 24 tuổi ở Long-tiền nhờ sức Nguyễn-thị-Lai với Nguyễn-thị-Huỳnh giúp, lấy trọn vàng và bạc 2929.
 Hà-thị-Đào lương của Nguyễn-thị-Nhiều 600 ngàn bạc. Bớt Chờ-lớn bắt.
 Có Lê-thị gì đó, chẳng biết tên, 19 tuổi, ham trang vẻ mà chưa sắm đặng, cần ngày không biết sao, bèn ăn cắp của Lê-thị-Dây ở đàng Chaigneau số 131 mà lén bực. Vang giá chứng bực chực; nhưng bởi nàng chậm bực nên bị bắt giải lên Biện-lý.

LỜI RAO CẢN KIP
 Hội chánh Agence économique de l'Indochine ở tại 35 rue Tronchet Paris (8e).
 Muốn hỏi thăm đều chi cứ đờ nơi đó.

TU DO DIỄN ĐĂNG (Tribune Libre)

Ông Lê mớ
 Tuồng là một minh ông Sát nói quàng, ai đờ ông Sum cũng nói bướng.
 Tôi thấy bài Mộng kiến Cao-đắc-Minh ông, nói rằng ông chiêm bao thấy ông Cao-đắc-Minh có lời phán với ông rằng:

Ngài chừa ơn dày nhà-nước Đại-Pháp, may gặp dịp đền đời ngài mới từng chính nơi Pháp-Đĩa, nguyện ngồi mây bay rờ tranh phong cùng Đức-tộc một phen mà tở đạ thần dân với nhà nước. Tềc thay, tập luyện đã thành chưa gặp dịp bay ra chiến-trường, kể Đức-tộc đã cuốn cờ qui thuận khởi lửa hầu tan, nên nhà-nước cho người trở lại trời nam, hầu đơm nghề bay mà truyền bá cho đồng bang ta noi dấu. Người về đến Bắc-kỳ chưa bao lâu kể đồng-giây Chánh-phủ sai cho nhép người đội phi-co Saigon, đặng dạy về phân việc mây bay.

Ngờ đâu lừ Tờ sanh hữu mạng, song đầu may dài cũng là đều chực trách trong phần sự của tôi mà phải bỏ mình. Mà ông chủ-bạ L. T. T. V. gọi tôi về nhà nước và cho tôi chết đó là bắt-đặc-kỳ-tử tôi buồn hết sức! Chớ chỉ tôi ăn lộc nước, mà đến ngày đồng-giây hữu sự, tôi giả đàng giả bịnh trốn lánh sự thạc, chẳng có đạ đồng-cừ, chĩa lo cùng nhà-nước thì nói tôi đảo-sanh cho đáng, cứ nầy tôi theo với nhà-nước đã hèn lâu nơi coi chiến-trường, nay hầu tan tuần sấm-sét, xếp đep can-qua, sao lại gọi tôi đảo-sanh là lý gì? Còn con người chẳng chết ấy là cái danh nếu với đời, mà nầy tôi bị phân sự mà bỏ mình, sao lại gọi tôi là bắt-đặc-kỳ-tử?

Cao-đắc-minh nào nói vậy, đó là ông Lê Sum nói mớ mà nói vậy chăng? Này, chú ông mớ, hãy xin tỉnh giấc mộng hồn mà nghe lời mây tôi đây phân giải:

Ông chưa tưởng nguyên uỷ, thì ông hãy hỏi cái bài càm-châm của quan Nguyễn-sỏi đợc tại mộ tiền, thế nào, có phải nói rằng ông Cao-đắc-Minh có xin vào về phi-co bên qui-quốc, đặng ra giúp sức, song bị bác nhước, nên nhà-nước cho phân hồi chẳng? Bởi có ông Cao-đắc-Minh, mới về Bắc-kỳ từ tháng octobre 1918 đến giờ, còn giặc Âu-châu mới đình binh 11 novembre 1918 mà thôi. Sao lại nói bướng rằng: « Theo vợi nhà-nước đã hèn lâu, nay hầu tan tuần sấm-sét, xếp đep can-qua » nói gì mất mớ vậy? Còn thoạt van từ rừ nhứt sanh, tôi dùng tắc thì dùng chữ đảo-sanh, nghĩa là khởi chết, ông bèn bác nói gì?

Chỉ như chữ Bắt-đặc-kỳ-tử, sao ông chẳng xem bài tở lại và hỏi Nguyễn-chánh-Sắt trong báo L. T. T. V. số 591 đó cho tường, để chi mòng giấc mộng?

TÙNG-LÂM

Khoan đả qui Đồng-nghiệp (Attendez, mon confrère)

Ngò cùng Nguyễn-chánh-Sắt đờ lời: Hôm rày, ông Tùng-Lâm là chủ-bút của tờ báo cái co. Ehi với nhiv Nguyễn-Chánh và Nguyễn-Kim viết đả, chừa rờ hơn thua thế nào, song tôi xét, rồi chẳng phải là đều đáng nói cho một ngày giờ, cho chơn báo, cho phiên đả của nhơn-quần, chớ chẳng

đồng-tệ gì. Nay xem qui báo số chót, thấy Nguyễn-Chánh liên-sanh bắt-bắt tôi mà đảo những tiếng rất gèn tao nết, thật tôi cũng thẹn mà xem, song chẳng hay chủ-bút có theo hàng khai hạ bát. Nầy ông Nguyễn-Chánh, tự người đảo-học tha quốc, chừa biết đảo tăng minh hay chữ chừa, chớ người mà học trong Nam-y học, liên-sanh cũng đờ biết, ai đảo xung minh hay chữ??? Bết quả bết chữ đờ thời chờ. Ấy vậy cái tiếng đờ của liên-sanh đã nói đờ, tôi chừa thất tôi Đợc, song tôi xin liên-sanh hỏi lấy minh liên-sanh hay chữ chừa đờ! Phàm bực trang nhả, chẳng ai mà đảo tăng-mang vạch kiếm từ chữ mà bắt bao giờ. Cho hay chớ bắt của liên-sanh có nhữc chờ tôi bắt phục, như là đảo vịnh bô, liên-sanh chừa phân biệt chờ nên bắt-bác và chớ không nên bắt-bác. Nếu rồi tôi nói đảo, chẳng phân đả liên-sanh, tôi xin chừa ngay rằng trong cả nghiệp làm báo, biết vịnh bát thì chờ lang-tề chừa nòn xao đảo. Liên-sanh biết M. Paulus Hô là một vị chủ-bút của tờ-báo làm chừ. Chẳng may Madame Hôa sớm thất, liên-sanh đả chẳng đờ tỉnh ban đồng-nghiệp là M. Hôa còn kia thì thôi, lý đảo đờ bắt-bác chi chờ? « Cầm tinh » chờ xao đảo. Thiệu chi chờ hay sao? Tiền-sanh xét lấy, hỏi lấy coi cả nghiệp làm báo-phải vậy chừa, chớ tôi có thanh từ nhữc, không hay nhữc mơn và cũng không chịu tung mà nói việc tư của Đồng-nghiệp bao giờ.

Chờ liên-sanh làm phẩn, nhữc đảo chờ rờ, thì nhườn liên-sanh chẳng kêu tôi chờ rờ.

Đả-tôi xin chừ và hỏi Liên-sanh

Nhiv Nguyễn-Chánh và Nguyễn-Kim đờ bắt-bắt, đờ lời trách bà lớn-Tuoi ngạn-trở và nói bà lớn-Tuoi chừa hết thấy chừ-bô Saigon. Hai ngài cũng rờ, tôi có đảo đờ mà nghe, chỉ nghe lời hai ngài thuật lại, vì đồng-nghiệp là đảo nhữc cho hai ngài theo đệt chừa rờ? Tin đảo rờ; mới hỏi ông Nguyễn-Kim cho biết ngạn-trở đờu gì. Nguyễn-Kim không nói tở lại lấy tiếng nhữc mà là thì nhữc. Bướn, thiết bướn! mới xin ông Nguyễn-Kim ai đờ hồi đệt chừ, đảo rằng xúc tâm minh, cũng lấy lời nê mà đảo lại.

Tôi chừa đờ thôi.

Nhiv Nguyễn-Chánh với Nguyễn-Kim phát thình, nói rằng tôi bợ đờ bà-lớn Tuoi, thật tôi chừa tăng quen đờ bợ đờ ai mà kiếm ăn có thấy, song cũng nhảm mất hồ sao, để cho nhiv vị đảo hồi nhữc miệng. Sau lại, trong qui báo số 96, ông Nguyễn-Chánh-Sắt đờ lời rằng: Tôi (là Lê-hoàng-Mưu) hay quan-lời Tuoi tên Saigon trước hết, chính mình đi rước quan-lời Tuoi tại ga đờ đệt (tham quan-lời Tuoi tại nhà-hàng Mallet.

Tôi chẳng cần nói quen hay là chẳng quen với quan-lời Tuoi, có rước có thàm hay là chẳng có, tôi một xin qui Đồng-nghiệp Nguyễn-chánh-Sắt chừ ngày tháng nghiệp Nguyễn-chánh-Sắt đờ đảo bực có rờ và giờ cho mình bạch có chừng lời minh nó đờ là quả, bằng chẳng cũng là đảo bằng có không thiết, thì đờu năm sẽ có giầy mới qui Đồng-nghiệp tở lại Tòa đờ đệt, vì lời của qui Đồng-nghiệp rất hệt trọng cho danh giá người viết báo. Ấy là chừ tôi muốn nói đờ.

Nhiv Nguyễn-Chánh-Sắt đờ lời: NG. HOÀNG-MUỖ.

Thuộc điều kiện CANON

BAO-XANH
 Đã ngon mà lại rẻ tiền

Đồ chơi và đồ mỹ nghệ
đẹp đẽ và giá trị cao.

Có catalogue mới 1918
chờ vị khách mua hàng.

GRAVURE

SUR
MÉTAUX ET MABRES

LÀM THIẾT Y CANG

GIÀ NẾ HƠN HẾT

Kính cùng chữ vị đồng rỗ: Tại tiệm tôi
bên các thứ con dấu bằng đồng và bằng
đồng làm thiết kỳ cang mà giá rất nhẹ, xin
bình mới qui khách.

T. Khanh-Long, 151 Catnat Saigon.

TÔI KHÔNG ĐÓI BỤNG

Ấy là câu thường thien hạ hằng nghe nói
trong lúc gần ngủ mà dùng một thực
động đồ dưỡng khí-lực mình đã hao tổn
trong cơn làm việc.

Trong lúc nóng nực

Nếu Chư-ia muốn ăn uống lực lực
thường thì chớ khà dùng những rượu khà
vị đơn ra giả dối (apéritifs frêlés) và có
những khí tuy dể lên rất huê mỹ chớ họ
trung một dể khí lên hạ, đần đần cũng có
bên thứ rượu ấy, hễ thường uống nó thì
lần lần rượu ấy làm tiêu tán niêm dịch
(sa manque) trong bao tử rồi lần lần nó
làm cho mình thực bất tri kỳ vị.

Vì sao vậy?

Trước một khê dể hễ khi ngồi bàn
cà dùng cơm thì chẳng nên uống thứ rượu
gì hết, cứ uống:

MỘT LY BÉ

RƯỢU

QUINA GENTIANE

Là thứ rượu của các thầy tu
đàng San-Paolo (Espagne) đặt, và
ấy là xứ nóng nực, cũng như xứ
Đông-dương ta đây. Rượu này
làm bằng các thứ thảo mộc tinh ba rất có
đanh lên thuốc là

QUINQUINA và GENTIANE

Mà các thầy tu ấy dùng cốt dưỡng bổ-hu
mà gần vị đắng làm cho dễ uống, mùi lại
thanh tho, dể cho ai mà hay kén lựa cũng
chẳng chê dể.

Phải nài

uoi tiệm mình mua cái hiệu đần trên ve
như vậy:

Nhà MAZET

Đường Paul Blanche, môn bài số 10, Saigon,
rồi uống thì mà coi, thiết quả như lời tôi
mới chằng sai.

Có bán trong các tiệm hàng-xén

Tại nhà in ông F.-B. SCHNEIDER
7, Boulevard, Nordom - SAIGON

KIM, VĂN, KIỀU, ông P. Trương-vinh-Ký
lại rồi.
Khốg hình 1500: Có hình 2500: Tiền
đi một

**Nhà Lefranc và Công-ty
ở PARIS**

LÀM MÀU VERNIS VÀ MỰC IN
Háng DENIS FRÈRES,
một mình đại lý
cả Đông-dương

**HÃY HỎI
THỨ HỘP QUỆT
HIỆU NÀY**

**LÀ THỨ TỐT
HƠN CÁC THỨ
KHÁC**

PHÁT ĐỘNG THUỐC BỒ Y VÀ TRỊ ĐAM
SUYỐT NIỆM LẠ
ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX
Chà ông hương-y. GUILLET

Tôi tam mươi năm sử thuốc ELIXIR có chế
dưỡng của quan hương-y GUILLET lấy làm thầy hiền
trong những bệnh MŨ PHẪU, đau trong TÍ VỊ, đau
nơi TRÁI TIM, ĐAU GAN, ĐAU MÌNH, RẾT VỎ
DA, hoặc CHÓI NƯỚC, BỆNH KIẾT, BỆNH HỒ DÀI,
BỆNH CŨM, CHỈ CHỨC NGOÀI DA và bình cơ
TRỞNG LẠI TRONG BỤNG.

Ấy là một thứ THUỐC XỔ rõ tiền và rất hiệu
nghiệm làm cho HUYẾT RA TÌNH KHIỆT. Những
bệnh gốc bởi ĐAM hay là MẮT phat ra thì uống
nó hay lắm.

Mắt bị thuốc trị đam nào mà không có dể by
tên PAUL GAGE thì chớ dùng.

LẠI CÓ MỘT THỨ
THUỐC HOAN XÒ
như cũng rất trong thứ Elixir Tonique Antiglaireux
của quan hương-y Guillet.

Chàng mà trị thuốc này là nhà: PAUL GAGE FILLS, một ty
bào chế y học, đường GREVILLE 81 GENÈVE số tại số 1,
ở tại số thành PARIS,
và trong các nước thuộc địa có bán

KHOẢN CHẤT THỦY
(Thuốc mới làm thuốc)

VICHY

PHÁP-QUỐC-TUYÊN
VICHY CÉLESTINS

Có bán nguyên se | Trị bệnh đau Thận, bệnh đau Đàng-quang, bệnh Phong-
sở nhức se. | Thuốc-lâm-bệnh (kể) - đau này chủ tất-lên.

VICHY GRANDE-GRILLE | trị bệnh đau gan
VICHY HOPITAL | trị bệnh thương tí, trường nhọt.
Hãy coi chừng để giả mạo, thì mua phải coi cho trước
thứ nước cho mình mua đây.

VICHY-ÉTAT ĐIỀU TẾ
SEL VICHY-ÉTAT là muối tự nhiên trong nước suối ấy mà ra.
Có hợp và có ve.

PASTILLES VICHY-ÉTAT | mỗi khi ăn cơm rồi uống chừng 2, 3
bánh thì dễ tiêu hóa.
COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT | dể cho mình dể nước xít
(môi-khi-chất).

**ĐĨA HÁT AN-NAM
BẮC KỲ CAO-MÈN KHÁCH,
LANGSA, vân vân**

ĐĨA CŨ SẼ ĐỔI ĐĨA MỚI ĐƯỢC
Xin hỏi cách thức
NƠI HÀNG

Berthet, Charrière và Công-Ty
ở đường Kinh-lập, môn bài số 68
SAIGON

Phải nài coi nhãn hiệu DISCOBOL trên các máy nói Pathé,
Ấy là thiết liệu là chế tạo các máy ấy.

berthet & Charrière: sept cent vingt et un.
Vu pour légalisation de la signature
Saigon, le 29. Janvier 1919
Le Maire de la Ville de Saigon

Le Directeur-Gérant: F.-H. SCHNEIDER
Certifié l'insertion.
Saigon, le 19